

ЗАСОБИ ПЕРЕКЛАДУ МІЖНАРОДНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТІВ

І.А. Сидоренко

Національний технічний університет України «КПІ»

Міжнародну нормативно-правову документацію як зразок офіційно-ділового стилю вивчено недостатньо, незважаючи на те, що кількість міжнародних документів все більше зростає, як і потреба у їх вивченні і якісному відтворенні.

Мовною базою міжнародної документації є загальноживана лексика нейтрального пласта, яка поєднується зі спеціальною та термінологічною лексикою (зокрема, термінами різних підмов), а також скороченнями, абрєвіатурами, неасимільованими латинськими та французькими вкрапленнями. Під час використання загальноживаної лексики у контексті цих документів відбуваються звуження її семантичного діапазону, звільнення від частини існуючих значень, видозміна їх аж до виникнення нових.

Процентний склад кожного лексичного шару не є однаковим. Якщо загальноживана лексика складає більшість елементів тексту, то спеціальна представлена в меншій кількості. До неї можна віднести назви організацій, закладів, органів, процедур, посадових осіб, посад, назв документів, їх частин, а також так звану ситуативну лексику.

Термінологія як основна одиниця спеціальної лексики, представлена в документах, змінюється залежно від тематики організації, її профілю та питань, що розглядаються. Але отримавши офіційне закріплення в багатьох випущених в світ документах, а також в спеціальних словниках та глосаріях, терміни та термінологічні звороти в незмінному вигляді переходять із тексту в текст.

Суспільно-політична лексика наряду зі спеціальною відіграє важливу роль в наданні документам як зразку офіційно-ділового стилю “домінуючого колориту”. При цьому слід підкреслити значення спеціальної лексики. До спеціальної лексики відносимо спеціальні та фразові стандарти, лексику,

пов'язану зі сторонами договору, укладанням та існуванням договору, зокрема договірну лексику, тобто частотні лексичні одиниці, які сприяють реалізації теми домовленості, латинські та французькі словосполучення. Словосполучення, до складу яких входить лексика домовленості, стандартизуються в текстах, набувають клішованого характеру і творять спеціальну фраземіку міжнародних документів.

Існує явно виражена тенденція зберігати незмінний набір лексичних віх певних ситуацій, в чому можна вбачати один з проявів консерватизму стиля. Лексичні віхи – являються достатньо часто повторюваними одиницями лексики документів, що пояснюється характерними рисами офіційно-ділового стилю – ясністю та шаблонністю. Будучи стержневими, вони несуть основне лексичне навантаження, складаючи змістовий каркас всієї фрази (ситуації). Той факт, що мові документів не притаманні синонімічність та різноманітність мовних засобів, призводить до високої частотності вживання одних і тих лексичних одиниць.

В лексиці міжнародних договорів існує значна кількість слів, які вживаються у значенні, властивому їм лише у цих текстах. Деякі з цих лексем набувають нового значення, незафіксованого лексикографічними джерелами. Інші слова, у перекладі українською мовою, перекладачі замінюють певними фіксованими відповідниками, закріпленими за конкретним англійським словом, що є свідченням ідіоматичної стандартизації.

Деякі латинські слова і вирази входять до складу англійських словосполучень. У таких випадках, в українських відповідниках може мати місце збереження латинського (рідше французького) слова або виразу, його транслітерація чи переклад.

Всі дослідники погоджуються з тим, що досить широко в міжнародній документації представлені скорочення складних лексичних одиниць. В цілому, тут представлені всі види скорочень з огляду на широку тематику організацій.

Лексика міжнародних договорів кількісно обмежена, тобто спостерігається тенденція до замкнутості, використання уніфікованого набору лексем, фраз і структур, для яких характерні обмежені можливості сполучуваності, що є проявом консервативності стилю. Для мови договорів не типове вживання неологізмів, а використання синонімів обмежене, оскільки вони можуть створити ефект двозначності.

В залежності від типу документу, завдань комунікативного характеру текстовий матеріал документу здобуває ту чи іншу форму організації. Цей факт стає вирішальним при відборі мовних засобів. Причому в різних жанрах документів мовні засоби отримують різне змістове та логічно-структурне навантаження. За даними засобами закріплюються певне значення і зміст в кожному типі документів. Отже, слід мати на увазі, що при перекладі документів необхідно зберігати не тільки змістовий бік, але й по можливості відбирати структури, найбільш близькі або співпадаючі зі структурами в тексті оригіналу як з точки зору великого синтаксису, так і з точки зору граматичних конструкцій.

Список літератури:

1. Казакова Т.В. Практические основы перевода. Учебное пособие. – СПб.: Лениздат; Издательство “Союз”, 2002. – 320с.
2. Калюжная В.В. Стиль англоязычных документов международных организаций. – К.: Наук. Думка, 1982 – 376с.
3. Карабан В.І. Посібник-Довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Ч. II – К.: Політична думка, 1999 – 326с.